

FULCO DE MINSTREEL

door

C. Joh. Kieviet

Inhoud

1. Een late rit.....	7
2. In en om de burcht.....	23
3. Een steekspel.....	34
4. De wraak van Vianen.....	48
5. Een waagstuk.....	62
6. De vijand is voor de poort!.....	76
7. Een kramer, met heel wat in z'n mars.....	88
8. De grijze minstreel.....	104
9. Nog eenmaal IJsselstein.....	119
10. De loting.....	134
11. Besluit.....	146

1. Een late rit

Het was op een schone augustusavond van het jaar onzes Heren 1297, dat drie ruiters in gestrekte draf langs de heirweg¹ reden, die naar het slot van de Heer van Heukelom voerde. Ongetwijfeld hadden zij een warme rit achter de rug, want een wit schuim liep de edele dieren langs de zijden, en de kleren van de ruiters waren met stof bedekt. Het was een hete dag geweest, zo heet als het in de hondsdagen maar zijn kan. Het zonnetje had de gehele dag als een gloeiende bol aan de wolkeloze hemel geschitterd en haar verzengende stralen naar het aardrijk geschoten. Nu daalde het langzaam achter de horizon en stond op het punt onder te gaan. Toch bleef het nog warm, zelfs drukkend in de lucht, en er bestond grond voor de veronderstelling dat er wel eens een donderbui zou kunnen volgen.

Het stof van de uitgedroogde weg vloog dwarrelend van onder de hoeven van de twee voorste paarden omhoog en hulde de derde ruiter, die een weinig achteraan reed, in een zo dichte wolk, dat het hem bijna onmogelijk was geregeld adem te halen, een omstandigheid die zijn lot verre van aangenaam maakte. Toch deed hij geen moeite om die stofwolk te ontvluchten en zich bij de andere ruiters te voegen. Een vluchtige blik op de kleding van het drietal zou reeds voldoende zijn om daarvan de reden te doen kennen; de sierlijke kleren van de voorste ruiters toch laten geen twijfel over, of zij worden gedragen door Heren van edelen bloede, terwijl de grovere stof, die de derde ruiter omkleedt, de dienstman verraadt. Doch bezien wij hen liever wat nader.

Hoe treft ons de koene blik en de fiere houding van de oudste van de edellieden, een schone jonkman van hoogstens vijftientigjarige leeftijd, wiens blonde haren krullend te voorschijn komen van onder de rode, met gouddraad gerande muts. Van welk een fijne stof is zijn korte, rijk geborduurde lijfrok vervaardigd, en welk een tal van edelstenen flikkert aan de gordel, die hij om zijn middel draagt, en waaraan een blinkend zwaard, aan het gevest eveneens met kostbare stenen bezet, bevestigd is. In sierlijke plooiën golft hem de blauw fluwelen mantel om de schouders; zijn korte

¹ Een heerweg, heirbaan of heerstraat was een strategisch aangelegde verharde langeafstandsweg in het Romeinse Rijk. Het Romeinse wegennet was van cruciaal belang voor de expansie van het Rijk omdat het troepenbewegingen, koerierdiensten en bevoorrading veel efficiënter en sneller maakte. Daarnaast bevorderde het wegennet de handel. Het spreekwoord *Alle wegen leiden naar Rome* verwijst naar de eeuwenlange faam van de Romeinse wegen.

broek reikt hem tot niet verder dan halverwege de dijen, en zijn benen zijn met bruine pijpen bekleed. Gouden sporen aan de hielen tonen aan dat hij niet alleen edelman, maar ook ridder is. De schone jonkman is koninklijk gekleed, en zijn fiere vorstelijke houding doet die kleding eer aan. Hij zit keurig te paard: het schijnt bijna alsof hij met de vurige schimmel, die hij berijdt, één wezen vormt.

Uit de tuigage van het ros blijkt evenzo de rijkdom van de edelman. Ook die is versierd met edelstenen en parels, de stijgbeugels zijn van zilver, het donkerrode dekkleed, waarop in zilverdraad het wapen van IJsselstein is gestikt, is van kostbaar fluweel. Toch, hoe vorstelijk en rijk de indruk ook moge zijn, die deze ruiter teweegbrengt, koninklijk bloed stroomt hem niet door de aderen. Het is Heer Gijsbrecht, de eigenaar van het machtige slot te IJsselstein, en zijn naam is reeds, niettegenstaande de jeugd van de Ridder, beroemd in het graafschap. Was hij niet een van de eerste edelen die van ruiters en voetknechten vergezeld optrok, om de moord in 1296 op Graaf Floris V gepleegd, te wreken? Hoezeer was hij verontwaardigd over de lage daad, waaraan Gerard van Velzen, Herman van Woerden, Jan van Kuik, en ook zijn eigen oom Gijsbrecht van Amstel zich hadden schuldig gemaakt. Nauwelijks had het gerucht van de vreselijke moord hem bereikt, of hij verzamelde zijn strijdmacht, en rukte op het slot Kronenburg aan, waar Gerard van Velzen een schuilplaats had gezocht. Dáár verenigde hij zich met de kennemers en West-Friezen, die aangevoerd werden door Klaas de Grebber, en met de Heren van Kleef en van Zuilen, en viel met onstuimige kracht op het moordslot aan. Weldra stond hij bij de belegeraars bekend als een van de stoutmoedigste ridders van het Graafschap, die bij een bestorming immer de eerste, bij elke terugtocht de laatste was. Waar het gevecht het heetst, het gevaar het grootst was, daar kon men er zeker van zijn, de fiere gestalte van de jeugdige ridder te vinden. Van terugdeinzen was bij hem geen sprake. ‘Voorwaarts, altoos voorwaarts!’ was zijn leuze. Voor een groot deel was het aan zijn beleid en zijn dapperheid te danken, dat het slot Kronenburg werd ingenomen en de moordenaars hun gerechte straf ontvingen. En zo geducht hij was in de strijd, zo beminlijk en innemend was hij in het dagelijkse leven. Van hem kon getuigd worden, dat hij was een ridder zonder vrees of blaam en een sieraad van zijn stand. Rechtvaardig jegens zijn onderdanen, was hij mild voor de armen, en wezen en weduwen een beschermer.

De ruiter aan zijn zijde is, hoewel niet zo kostbaar, toch op gelijke wijze

getooid als Heer Gijsbrecht. Uit het wapen van IJsselstein, dat op zijn lijfrok en ook op het dekkleed van de zwarte hengst, die hij berijdt, gestikt is, raadt u, dat hij tot het Huis van Heer Gijsbrecht behoort. Het is Jonker Jan van Asperen, de schildknaap van Gijsbrecht. Hij telt ongeveer zeventien jaar, en al kan men hem geen schone jongeling noemen, toch is hij flink gebouwd. Uit zijn trekken spreekt meer moed en woeste kracht, dan schranderheid, uit zijn donkere ogen meer drift, dan geest. Toch is hij eerlijk en trouwhartig; voor zijn Heer zou hij gaarne zijn leven wagen. De gouden sporen vinden we bij hem niet; hij is dus nog geen ridder, waarvoor hij dan ook nog wel wat te jong is.

De derde ruiter, die zich soms met een grappig gezicht het stof van de lippen blaast, is, zoals we reeds opmerkten, een dienstman. Zijn naam is eenvoudig Fulco, en zijn kameraden noemen hem nog al eens Fulco de Minstreel, welke naam hij te danken heeft aan zijn schone stem en aan de vele liederen, waarop hij hen op feestdagen dikwijls onthaalt. Hij is een vrolijke jongen van ongeveer twintig jaar, die de grootste heldenstukken met onverstoorbare kalmte verricht. Heer Gijsbrecht houdt hem in hoge ere en is, wanneer hij, zoals nu, op reis gaat, het liefst door hem vergezeld. Hij weet dat Fulco zijn volle vertrouwen waardig is, en bovendien dankt hij hem het behoud van zijn leven. Nooit zal hij het vergeten, hoe Fulco zich, bij de belegering van Kronenburg, door een dichte drom van vijanden heensloeg om hém te redden, toen hij zich in de hitte van de strijd vergeten en te ver tussen de vijanden gewaagd had. Van alle kanten drongen dezen op hem aan, en ongetwijfeld zou hij het leven verloren hebben, indien Fulco hem niet met gevaar van zijn eigen leven verlost had. En Fulco is zich bewust dat hij bij zijn Heer een potje breken kan, maar nooit komt de gedachte bij hem op daarvan misbruik te maken. Hij gedraagt zich steeds zoals het een goed dienaar betaamt. Zo ook nu. Hoeveel last hem het opgejaagde stof ook veroorzaken moge, hij denkt er niet aan zich ongevraagd bij de andere ruiters te voegen.

Gelukkig wendde Heer Gijsbrecht zich tot hem, en riep: ‘Wel, hoe heb je het met de warmte, Fulco?’

‘Als een jong speenvarkentje aan het braadspit, Edele Heer. Ik begin bijna te sissen.’

‘En je bent bijna onzichtbaar ook, jongen. Zie eens, Jonker, is het niet alsof je Fulco door de wolken zag vliegen?’

‘Ha, ha!’ lachte Jonker Jan. ‘De wolken hangen gelukkig nogal laag bij

de grond, Fulco. ‘t Zou er anders slecht voor je uitzien.’

‘Alsof het er nu mooi voor mij uitzag, Jonker. Ik geloof dat mijn tong wel voor heirweg te gebruiken is.’

‘Kom naast ons rijden, Fulco,’ gebood Heer Gijsbrecht. ‘We mochten je anders nog uit het gezicht verliezen.’

Die uitnodiging behoefde niet herhaald te worden.

‘Pfff, wat een warmte en wat een stof!’ zuchtte Fulco, en met een knip-oogje tegen de Jonker en een blik op de tas, die hij aan het zadel had hangen, liet hij er op volgen: ‘Ik wed dat ik wel twee bekers wijn nodig zou hebben om al het verzamelde stof weg te spoelen. Mijn keel is er droog van.’

‘En één, om wat af te koelen op de koop toe,’ vervolgde Jonker Jan, terwijl hij het knip-oogje van Fulco beantwoordde.

De jonge edelman glimlachte.

‘Een poosje geduld nog,’ zei hij. ‘Binnen een half uur bereiken wij de zoom van het woud, dat we door moeten trekken. Daar vinden we dan tegelijkertijd water voor onze paarden, die ook wel een verfrissing nodig hebben, en een zachte mosgrond om ons een ogenblik op neer te zetten. Maar lang kunnen we toch niet toeven, want het is al laat en we hebben nog een flinke rit vóór ons.’

‘Uwe Edelheid heeft gelijk,’ zei Jonker Jan. ‘t Wordt al vrij donker, en we moeten minstens nog twee uur rijden. t Zal laat zijn, eer we op de burcht aankomen. Als we maar niet na middernacht in het bos zijn.’

Fulco glimlachte. Hij wist wel waarom Jonker Jan niet graag na middernacht door een bos of langs een kerkhof ging.

‘De Jonker heeft gelijk, Edele Heer,’ zei hij spottend. ‘Dan zal het niet pluis zijn in dat donkere woud.’

‘Wat nu, Jonker?’ vroeg Heer Gijsbrecht, terwijl hij de wenkbrauwen fronste. ‘Je bent toch niet bang?’

‘Bang, Heer?’ riep de schildknaap uit, en een donkere bloes verfde hem de kaken. ‘Bang? Ik ben voor niemand bang. Wee hem, die het zou durven wagen mij zelfs maar een strohalm in de weg te leggen. Bij St. Joris, het zou hem slecht vergaan!’

Bij die woorden sloeg hij de hand zo driftig aan zijn zwaard, dat het gerinkel daarvan zijn zwarte hengst de oren deed spitsen.

‘Goed gesproken, hoewel de straf wel wat zwaar zou zijn voor een zo kleine misdaad,’ hernam de edelman glimlachend. ‘Ik wist ook wel, dat een

Jonker van Asperen geen lafaard kon zijn. Maar waarom wil je dan zo graag vóór middernacht op de burcht zijn?’

De Jonker zweeg. Hij schaamde zich de oorzaak van zijn vrees te noemen. Maar Fulco, die maar al te gaarne toegaf aan zijn zucht tot spotten, antwoordde in zijn plaats: ‘Wel, Edele Heer, dat is licht te bevroeden. U weet het toch even goed als wij:

*‘Van elf tot één
Zijn de spoken op de been.*

De Jonker is niet bang voor schepsels van vlees en bloed, maar voor zulke wezens, die men met zijn zwaard wel driemaal doormidden kan hakken en dan toch niet gewond zijn. Brrr, ‘t is om te rillen!’

‘Dwaasheid!’ mompelde Heer Gijsbrecht. ‘Wees toch niet zo kinderachtig, Jonker. Zulke wezens bestaan immers niet?’

‘Ze bestaan wel, Heer,’ zei de Jonker beslist, ‘en ik beken, dat ik hen liever niet ontmoet. Ik ben er bang van.’

‘Ik ook!’ spotte Fulco.

‘Spot er maar niet mee,’ vermaande de Jonker ernstig. ‘Ik verzeker u dat ze bestaan. Jonker Herman van ‘s Herenberg heeft me onlangs er wel zoveel van verteld, dat ik volstrekt geen lust heb persoonlijk met hen kennis te maken. En hij zegt dat het vooral de spotters zijn op wie de Witte Wijven het gemunt hebben.’

‘O wee, dan zal ik er van lusten, als ze me zien!’ lachte Fulco. ‘En noemde hij ze Witte Wijven? Wat vertelde hij er zo al van?’

‘Dat zeg ik aan geen spotters,’ mompelde de Jonker verstoord. ‘Maar zie eens, Heer, wat daar een donkere lucht komt opzetten. Ik denk, dat we een donderbui zullen krijgen.’

‘Dat schijnt wel zo; we hebben gelukkig het bos bereikt. Daar zullen we niet zo spoedig last hebben van de regen. Ziedaar de beek waarvan ik sprak. Laten we hier een ogenblik afstijgen en wat uitrusten.’

De ruiters stegen af, en nu eerst kon men goed zien hoe warm de paarden het hadden gehad. Het zweet bedekte bijna hun gehele lichaam en het schuim stond hun op de bek. Fulco nam ze bij de teugel en leidde hen naar de beek, waar zij dadelijk hun dorst gingen lessen. Daarna bond hij ze aan lage boomtakken vast, zodat zij zich aan het welige gras te goed konden doen, en nam toen plaats bij de edellieden. Die waren al ijverig bezig zich

aan de meegenomen mondvoorraad te vergasten. De vermoeiende rit had hun honger bezorgd.

Fulco vond het niet meer dan een staaltje van zijn plicht, het voorbeeld van zijn Heer naar zijn beste vermogen te volgen.

Intussen werd het zeer duister, hoewel de maan scheen. De lucht werd bedekt met donkere wolken, die een grillige vorm hadden en er dreigend uitzagen. Weldra begon nu en dan een enkele druppel te vallen.

De edelman stond op.

‘Laten wij te paard stijgen,’ zei hij. ‘Wat wordt het verbazend donker. Als we de weg door het woud maar kunnen vinden. Ik zou niet gaarne op de late avond nog verdwalen.’

Fulco maakte de paarden los en een ogenblik later reden zij in galop verder. Het was aan de beesten te merken dat de korte rust hun goed gedaan had.

Doch al spoedig dwong de duisternis de ruiters de gang van de dieren wat te matigen, en toen zij dieper in het woud kwamen, werd het zelfs zo donker, dat zij niet dan stapvoets voort konden gaan. Zij konden bijna geen hand voor ogen meer zien. De regen nam in hevigheid toe, en nu en dan werd het bos verlicht door de blauwe gloed van een bliksemstraal.

Van de regen hadden zij eerst niet veel last, daar het bladerdak boven hun hoofd hen beschermde. Doch weldra begon dat te veranderen. Het werd zwaar weer. Al vlugger en vlugger volgden de bliksemstralen elkaar op en de regen viel bij stromen. De bladeren kon al dat water niet dragen en begonnen de verzamelde voorraad op de ruiters uit te storten.

‘Konden we hier ergens maar een schuilplaats vinden,’ zei Heer Gijsbrecht.

‘Dicht hier in de nabijheid moet een verlaten hut staan, Heer,’ antwoordde Fulco.

‘Ja, dat weet ik,’ hernam de Ridder. ‘Maar ‘t is zo donker...’

Plotseling flikkerde een felle bliksemstraal door de lucht, die het bos als in een laaien gloed zette. Een knetterend geluid en een zware slag volgden er onmiddellijk op. De vurige schimmel schrok er van en begon zo woest te steigen, dat de ridder hem slechts met moeite bedwingen kon.

‘Daar staat de hut!’ riep Fulco. ‘Ik zag haar bij het licht van de bliksem. Hier, linksaf!’

Terzelfder tijd trof een noodkreet hun oren.

‘Ik hoor roepen!’ riep Jonker Jan.

‘Ik ook!’ schreeuwde Fulco. ‘Spoedig hierheen! Volg mij maar. Hoor! Hoor! Daar pleegt men een misdaad!’

‘Vooruit, Fulco! Vooruit!’

‘Hier is de hut! Stijg maar af!’

‘Help! Help!’ klonk het.

In een oogwenk waren de ruiters van hun paard gegleden en de hut binnen geïjld. Fulco alleen bleef buiten, waar hij de schuwe paarden bij de teugel hield.

Weer doorkliefde een bliksemstraal de lucht en gaf Fulco de gelegenheid te zien hoe een in elkaar gedoken gedaante ongemerkt door de deur naar buiten wilde sluipen.

‘Terug, schurk!’ bulderde hij hem toe, terwijl hij met zijn vrije hand snel het zwaard trok en het dreigend ophief. ‘Terug, als je leven je lief is!’

Zodra de vreemde bemerkte dat hij gezien was, richtte hij zich op en zette het op een lopen. Fulco trachtte hem tegen te houden, doch dat lukte niet, daar hij de paarden niet durfde loslaten. De schurk rukte zich los en vloog heen, doch niet dan nadat Fulco’s zwaard met kracht op zijn achterhoofd was neergedaald. Een rauwe kreet was het antwoord op die tuchting. Een ogenblik later hoorde Fulco de hoefslagen van een paard dat zich verwijderde.

‘Waar is de schurk?’ klonk nu de stem van Jonker Jan, die zich naar buiten spoedde.

‘U komt een ogenblik te laat, Jonker. Hij is ervandoor.’

‘Dat is jammer! Ik had niet gemerkt dat hij de deur uit geslopen was, en zocht hem nog in de hut.’

‘Hij heeft het ook lang niet dom overlegd. ‘t Is bepaald een slimme kwant, Jonker. Wat heeft hij uitgevoerd?’

‘Kom binnen, dan zul je het horen. Bind de paarden maar hier of daar vast. In dit weer gaan we toch niet verder.’

Zien we intussen wat er in de hut gebeurd was. Zodra Heer Gijsbrecht van zijn paard gesprongen en, door de jonker gevolgd, naar binnen was gesneld, riep hij: ‘Hier is hulp! Wie waagt het een ander overlast aan te doen?’

‘Help, Heer!’ klonk een vrouwenstem.

Doch zodra had de ridder de klank van die stem niet vernomen, of hij riep uit: ‘Wat hoor ik? Die stem? Bertha, ben jij het?’

‘Gode zij dank! O, Gijsbrecht, wat komt je te juister tijd!’

‘Maar spreek, Bertha,’ zei Gijsbrecht, haar bij de hand vattende, ‘wat is er, wat overkomt u?’

‘Hij is al gevlucht, de onverlaat. Zodra hij u hoorde binnenkomen, liet hij me los en sloop heen!’

‘Dan kan hij nog niet ver af zijn!’ riep Jonker Jan, zich naar buiten spoedende, doch - zoals de lezer weet, ook daar was de rover hem te vlug geweest.

Gijsbrecht trok Bertha naar zich toe en sloeg haar zijn arm om de hals.

‘Maar mijn Bertha, mijn lieve bruid, hoe komt het toch dat ik u in dit noodweer hier aantref? En wat gebeurde er toch eigenlijk?’

‘Juist dit noodweer heeft mij hier een schuilplaats doen zoeken, Gijsbrecht,’ zei de Jonkvrouw. ‘Ik wist immers dat je heden komen zou? Mijn verlangen naar u deed mij u tegemoet rijden, in de mening, dat ik u weldra zou tegenkomen. Maar je kwam zo laat, Gijsbrecht, en...’

‘Ja, het werd later dan ik gehoopt had, Bertha. Er was nog zoveel in orde te brengen op het kasteel, ten einde mijn schone Bertha met ere als Edelvrouw te kunnen ontvangen, dat het mij waarlijk onmogelijk was vroeger te komen.’

‘Eindelijk werd ik door het onweer overvallen,’ vervolgde de Jonkvrouw, ‘en vond ik in deze hut een schuilplaats tegen de regen. Kort nadat ik hier binnengekomen was, hoorde ik de hoefslag van een paard. Ik meende dat jij het was, wiens komst daardoor werd aangekondigd. Ik had mij bedrogen. Een vreemdeling kwam binnen...’

‘Een ridder?’

‘Neen, een dienstman.’

‘Kende je hem?’

‘Ik heb zijn gelaat niet kunnen onderscheiden, doch uit zijn wijze van spreken bleek mij duidelijk dat hij een dienstman was. Bemerkende dat ik een Jonkvrouw en alleen was, drong hij op mij aan en wilde mij van mijn sieraden beroven. Doch ik weerde hem van mij af, met alle kracht, waarover ik beschikken kon...’

‘Waarom gaf je ze niet liever vrijwillig over? Uw krachten waren immers toch niet opgewassen tegen de zijne?’

‘Zou ik aan een schurk maar gewillig geven waarom hij vraagt?’ vervolgde de Jonkvrouw fier. ‘Nee, Gijsbrecht, daarvoor stroomt mij te veel Arkels bloed door de aderen. Ik duwde de schurk met zoveel kracht van mij af, dat hij tegen de grond viel, maar...’

Plotseling werd zij in de rede gevallen door de stem van Fulco, die lachend zong:

*'Bredero het edelste,
Wassenaar het oudste,
Egmond het rijkste,
En Arkel het stoutste.'*

'Goed zo, Fulco!' riep Heer Gijsbrecht. 'Dat liedje bevat waarheid, en je hoort dat de Jonkvrouw Arkels bloed in de aderen heeft. - En wat verder, Bertha?'

'Mijn verhaal is uit, Gijsbrecht. Juist toen hij met vernieuwde woede op mij aanviel, klonken de hoefslagen van paarden en een ogenblik later kwam jij binnen. Ik denk dat hij achter u om de deur uitgegaan is, wat bij deze duisternis gemakkelijk kon geschieden.'

'Je bent mijn moedige Bertha!' zei de ridder. 'Jammer dat de schurk ongestraft ontkomen is.'

'Niet ongestraft, Edele Heer!' zei Fulco. 'Ik heb hem met mijn zwaard een gedachtenis op zijn krullenbol gegeven, waarvan hij lang plezier zal hebben. De lomperd bedankte mij er niet eens voor en ging zonder groeten heen.'

'De kennismaking beviel hem zeker niet,' lachte de ridder. 'Doch hoe staat het met het weer? Bij al die drukte heb ik er in 't geheel geen erg meer in gehad.'

'De donderbui is overgedreven, maar het regent nog, dat het giet. Het is althans voor Jonkvrouw van Arkel geen weer om er door te gaan,' sprak de schildknaap.

'Dan blijven we hier, totdat 't droger wordt,' besloot Gijsbrecht.

'Kom, laten we om de tafel gaan zitten en het ons wat gezelliger maken. Toe Fulco, zing eens een lied. Men noemt je immers de Minstreel? Dan vergeet de Jonkvrouw misschien haar onaangename ontmoeting en wordt zij op andere gedachten gebracht.'

'Dat is niet nodig, mijn Gijsbrecht,' antwoordde Bertha lachend. 'Nu jij bij me bent, ben ik de schurk al geheel vergeten. Toe Fulco, zing eens voor ons. Je bent immers op weg naar een bruiloft, en daar moet men vrolijk zijn.'

'Als de hoge bruid zelf dat vraagt, mag ik niet weigeren,' zei Fulco lachend, en met een ondeugende trek op het gelaat, vervolgde hij: 'Ik ken

een lied van een Ridder en zijn bruid, doch ik vrees dat de Jonker het misschien liever niet horen wil.'

'Waarom niet?'

'Omdat het al bijna middernacht is, en er komt iets van een spook in.'

'Dan moet je het juist zingen, Fulco,' hernam de Jonkvrouw. 'Een spookgeschiedenis hoort bij deze nachtelijke ontmoeting.'

'Nu goed, luister dan,' en Fulco zong met een heldere stem:

*Daar, waar de gloed van de gele duinen
Zich mengt met groen van eikenhout,
De donkere naald van de dennenbomen
Zich kleurt op bruin van 't beukenwoud,
Daar had een dappere Friese krijgsman
Een slot gebouwd op 't heuvelzand,
En sleet hij kalm zijn najaarsdagen
Na bange strijd voor 't vaderland.*

*Wanneer de laatste zonnestralen
't Kasteel vergulden met hun glans,
Staat 's Ridders dochter Adelheide
Daar peinzend op de torentrens.
Zij luistert naar de stem van de winden,
Vertolkt door 't groene loverdak,
Naar 't lied van bont gepluimde zangers,
Blij huppelend van tak op tak.*

*En zwijgt de wind, dan hoort zij 't bruisen
van de golven op het vlakke strand,
Die duizendstemmig haar verhalen
Van wonderen uit het verre land.
De beurtzang van de vogelliederen,
Van bladgeruis en golfendans,
Bekoort en treft 't gevoelig harte
Der schone Jonkvrouw op de trans.*

*En ginds verheft zich uit de bomen
Het slot van Ridder Deodaat.*

*Ei zie, hij komt! Wat voert hem tot ons?
Waartoe die haast, dat droefgelaat?’
De Jonkvrouw spoedt zich naar beneden
En groet de makker van haar jeugd,
Want welkom is haar te allen tijde
Haar deelgenoot in leed en vreugd.*

*‘De vorst van de Franken, koning Karel,
Roept zijn vazallen op ten strijd!’
Zoo doet nu Deodaat zich horen.
‘Hem is mijn trouw, mijn zwaard gewijd.
De Arabier bedreigt de grenzen;
De Islam heeft tot plicht gezet
De ganse wereld te verwinnen
Voor Allah en voor Mohammed.’ -*

*- ‘Waar zulke rampen ons bedreigen,
Voegt mij geen rust,’ sprak Eelkema.
‘Nu zullen wij de Moren tonen,
Dat ik, schoon oud, de vijand sta.
Nu allen Karels vanen volgen,
Neemt Eelkema het zwaard ter hand,
Om met zijn broeders te gaan strijden
Voor Christendom en vaderland.’*

*‘Moet dan uw dochter achterblijven,
Alleen op ‘t ouderlijk kasteel?
Wie zal mij, Jonkvrouw, bijstand lenen
Indien mij rampspoed valt ten deel?’
‘Wel bittere droefheid baart het scheiden,
Maar ‘k laat mijn dienaars op het slot.
Met moed de Islam te bekampen
Is Christenplicht, de wil van God.’ -*

*Haar trouwe speelnoot komt haar troosten:
‘Wanneer een vijand U genaakt,
Houd dapper stand, in ‘t vast geloven*

*Dat Deodaat U goed bewaakt.’ –
‘Hoe kunt Ge uw vriendin beschermen,
Wanneer Ge strijdt aan ‘t Zuiderstrand?’ –
‘Indien de nood dringt, zal ‘k verschijnen,
Daarop mijn ridderwoord tot pand!’ -*

*Hoe droevig viel van de Jonkvrouw ‘t scheiden
Van ouder en van speelgenoot.
Slechts hoop op weerzien deed berusten,
En ook ‘t geloof aan hulp in nood.
Sinds gaat zij trouw de trans bestijgen,
Doorvorst de omtrek heinde en veer,
Maar schoon de jaren snel verdwijnen...
Het ridderpaar keert nimmer weer.’*

Hier zweeg Fulco een ogenblik.

‘Dat was een treurig einde,’ zei Bertha zacht, terwijl ze Gijsbrechts hand vaster in de hare drukte.

‘Arme ridders! Zover van uw vaderland te moeten sterven. Zou het waar gebeurd zijn?’

‘Ongetwijfeld, Edele Jonkvrouw!’ antwoordde Fulco.

‘En zijn ze werkelijk nooit teruggekeerd?’ vroeg de schildknaap.

‘Nee, Jonker, zij waren in de strijd tegen de Moren gesneuveld, evenals zovele anderen. Zij waren als dappere ridders met het zwaard in de vuist gestorven.’

‘Ach, wat zal die arme Adelheide zich ongelukkig en verlaten gevoeld hebben. Nu kon haar dappere Deodaat niet meer te hulp snellen, als gevaren haar bedreigden. De dood maakte het hem onmogelijk om aan zijn ridderwoord getrouw te blijven.’

‘Toch niet, Edele Jonkvrouw,’ hernam Fulco... ‘Luister slechts; het lied is nog niet ten einde.’

‘Nee Fulco!’ riep de Jonker angstig, ‘nu niet! Zing dat dan liever later eens. ‘t Is nu middernacht, en...’

‘Kom, dwaasheid!’ zei de ridder lachend. ‘Toe Fulco, laat ons nu horen, wat er verder gebeurde.’

De plaaglustige Fulco had geen verdere aanmoediging nodig.

‘Luister dan,’ zei hij.